

Boeken: de psychologie is weer welkom bij economie

Eduardo Porter: *The price of everything, solving the mystery of why we pay what we do.* Penguin. 296 blz. € 16,- ●●○○○
Jaap van Ginneken: *Gek met geld, over financiële psychologie.* Business Contact. 221 blz., € 19,90 ●●●○○

Wie een stroomstoot krijgt en dan een paracetamol, heeft minder pijn als hem wordt verteld dat hij een pijnstiller van een euro doorslikt. Bij een pil van vijf cent blijft de pijn langer hangen. Dit experiment wordt aangehaald door Eduardo Porter en Jaap van Ginneken in hun boeken over geld en gedrag.

We hebben zelfs een fysieke reactie op geld. De uitverkoop verhoogt onze hartslag. Hersenscans laten zien dat het prijskaartje een sterke emotionele prikkel ontlokt aan de orbitofrontale cortex, een deel van de hersenen dat belangrijk is bij het nemen van beslissingen.

De boeken van Porter en Van Ginneken staan vol met dit soort weetjes, ontleend aan de financiële psychologie en de gedragsconomie. Lange tijd was psychologie niet welkom in

de economie. Neoklassieke economen vonden het natuurwetenschap. Ze schiepen de rationele *homo economicus*, die bij financiële beslissingen altijd de perfecte keuze maakt.

De kredietcrisis heeft hun ongelijk bewezen. De mens vertoont irrationeel economisch gedrag. We vertonen kuddedrag en, als het misgaat, geven we ons over aan angst.

In zijn boek bespreekt Porter het ontstaan van prijzen voor zaken waar geen prijskaartje aan hangt, zoals vrijheid, geloof en de toekomst. Van Ginneken probeert de psychologische aspecten bloot te leggen die ons gedrag met geld verklaren. Neem het eigendomseffect: dingen die we zelf bezitten, achten we van hogere waarde dan bezittingen van een ander – zie de te hoog geprijsde afdankertjes op Marktplaats. De verkoper ziet een keukentafel met karakter, de koper de krassen op het tafelblad.

Al dit soort vermakelijke anekdotes ten spijt: wie eerder over dit onderwerp heeft gelezen, ziet veel bevindingen terug van Amerikaanse gedragsconomen als Cass Sunstein, Richard Thaler (*Nudge*) en Dan Ariely (*Predictably Irrational*).

De boeken zijn een goede inleiding in de financiële psychologie en de gedragsconomie. Porter en Van Ginneken vatten samen wat er de afgelopen jaren is ontdekt in het vakgebied.

Het meest waardevolle deel van deze boeken staat achterin: de lijst van geraadpleegde boeken.

YKJE VRIESINGA

CBS: huizenprijzen zijn opnieuw gedaald

Huizen zijn 1,1 procent goedkoper dan een jaar geleden.

De prijzen van Nederlandse koopwoningen zijn in januari opnieuw gedaald ten opzichte van dezelfde periode een jaar eerder. Dat bleek gisteren uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en het Kadaster.

Bestaande koopwoningen waren gemiddeld 1,1 procent goedkoper dan in januari 2010. De prijsdaling is

iets groter dan in december, toen de verkoopprijzen met 0,8 procent daalden op jaarbasis.

Dalende huizenprijzen gelden voor alle woningtypen. En voor alle provincies, behalve Noord-Holland, waar de prijzen met 1,3 procent stegen, en Gelderland waar de prijzen gelijk bleven.

De huizenprijzen dalen al een tijd sinds door de economische crisis de vraag naar huizen is gedaald. (Norum/Dow Jones)

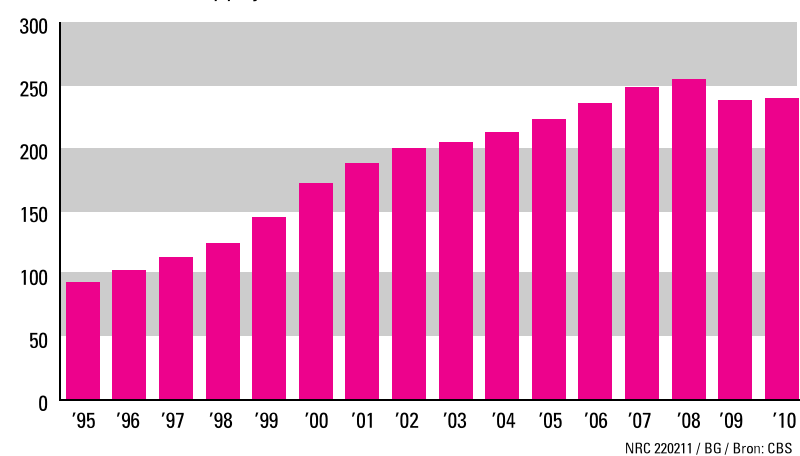
De huizenprijs is langzaam dalende...

Prijzen van bestaande koopwoningen, percentage verandering ten opzichte van dezelfde maand een jaar eerder

...maar over vijftien jaar bekeken ruim verdubbeld

Gemiddelde verkoopprijs huizen, in duizenden euro's

NRC 22/21/11 / BG / Bron: CBS

Fotograaf Gerdien Wolthaus Paauw interviewde IJslanders over de gevolgen van de crisis. Sigþór Ottó Hallgrímsson: „Mijn 538 schapen maken me gelukkig.”

Eggert Johannsson: „We kijken wat iets waard is, voor we het weggooien. We werken met de vacht van lammeren die vlak na de geboorte sterven.”

Anna Málfríður Jónsdóttir: „Ons land is een land zonder klassen. Zelfs als je uit een arbeidersgezin komt als ik kun je de beste banen krijgen.”

Hálfdrán Einarsson: „Als ik jonger was zou ik zo veel vinden als ik kon. Om IJsland er weer bovenop te krijgen.”

Gudrun G. Bergmann: „Ik heb een groot deel van mijn spaargeld verloren. Eenmaal van de schok gekomen ben ik een boek gaan schrijven.”

Björn Valdimarsson: „We moeten niet bij de EU gaan. Ze hebben gefaald in het op peil houden van de visstand.”

Sigurlaug Indriðadóttir: „Koop een goedkopere auto en stop met klagen!”

Dagbjört Rut Trygvadóttir: „Ik ben het gelukkigst als we winnen met voetballen.” Foto's Gerdien Wolthaus Paauw. Bekijk haar IJsland-project op day-for-night.com

Zij mogen nog een IJslandse president: opnieuw referendum

► Weer schrijft de IJslandse president een referendum uit over het terugbetalen van de Icesave-schuld.

► Vijf vragen over een slepende kwestie.

Door MELLE GARSCHAGEN en YKJE VRIESINGA
AMSTERDAM. Olafur – sta in de weg – Grimsson slaat weer toe. De president van IJsland schreef eergisteren voor de tweede keer een veto uit over de aflossing van de IJslandse schuld aan Nederland en Groot-Brittannië. Het geld, 3,8 miljard euro, was nodig om Nederlandse en Britse spaarders van de failliete internetspaarbank Icesave hun verloren geld terug te geven. IJsland had niet genoeg om de spaarders

te compenseren. Grimsson zegt de Icesave-wet zo belangrijk te vinden dat de IJslandse bevolking zich er in een referendum over moet uitspreken. Per inwoner bedraagt de Icesave-schuld ten slotte bijna 12.000 euro. Het IJslandse parlement stemde vorige week in met de wet, met gunstigere voorwaarden voor de aflossing. Na de interventie van Grimsson kan het volk de wet als nog blokkeren.

1 Hoe zat het ook alweer met Icesave?
De kwestie speelt nu twee jaar. In oktober 2008 ging moederbedrijf Landsbanki failliet. De internetspaarbank werd meegezogen in de val. Icesave was sinds mei dat jaar actief in Nederland, maar had met hoge rentes in korte tijd 120.000 spaarders weten te trekken. Toenmalig minister van Financiën Wouter Bos beloofde dat

de Nederlandse gedupeerden „linksom of rechtsom” hun geld terug zouden krijgen. IJsland accepteerde de verantwoordelijkheid om het bedrag tot de grens van het oude depositogarantiestelsel, 20.887 euro per gedupeerde, te betalen. Dat geld schoot Nederland voor, in totaal 1,3 miljard euro. Vervolgens compenseerde Nederland spaarders tot een ton.

2 Krijgt de Nederlandse overheid het aan IJsland voorgeschoten geld nog terug?
Huidig minister van Financiën, Jan Kees de Jager (CDA), heeft eerder in de Tweede Kamer gezegd dat het niet de vraag is of Nederland het voorgeschoten geld terugkrijgt, maar hoe. IJsland is lid van de EFTA, de Europese Vrijhandelsassociatie, en is daarmee gebonden aan de Europese depositogarantieregels. Bovendien hebben de Nederlanders en de Britten een be-

langrijke stok. Ze kunnen de toetreding van IJsland tot de EU blokkeren.

3 Wie is Olafur Grimsson eigenlijk?

Grimsson (1943) is vijftien jaar president van IJsland. In 1996 werd de zoon van een kapper en een huisvrouw met ruim 68.000 stemmen (ofwel 40 procent) gekozen tot de vijfde president. De president heeft vooral een ceremoniële functie, maar heeft wel de bevoegdheid referenda uit te schrijven. Nu laat Grimsson voor de tweede keer het volk oordelen over het Icesave-akkoord.

In een verklaring laat de president doerscheren dat hij niet noodzakelijk tegen het nieuwe voorstel is. De heronderhandelde akkoorden „zijn voordeliger: de financiële verplichtingen zijn zo veel minder dan het verschil een gigantische som oplevert”,

schrijft Grimsson. Hij doelt op het renteverskil. In de oude deal zou IJsland 5,5 procent rente betalen. In het nieuwe voorstel is dat 3,2 procent. Hij geeft de IJslanders mee dat een meerderheid van het parlement de Icesave-wet steunt. Dit lijkt een verkapt stemadvies.

4 Zal de IJslandse bevolking zijn advies opvolgen?

Als het vorige referendum maatgevend is, dan zal dit niet gebeuren. Destijds stemde 93 procent van de IJslanders tegen het Icesave-akkoord. Dat was aanleiding voor Nederland en Groot-Brittannië om opnieuw te onderhandelen over de voorwaarden van de aflossing.

5 Hoe gaat het nu verder met het Icesave-dossier?
Opnieuw onderhandelen is geen optie, zegt het Nederlandse ministerie

van Financiën. Nederland beroept zich op het ondertekende akkoord dat er ligt na de onderhandelingen met het IJslandse parlement en de oppositie.

Veelbelovend is dat de economie aantrekt. Naar verwachting zal IJsland dit jaar voor het eerst sinds 2008 groeien, verwacht het IMF. De hoge werkloosheid (9 procent) is volgens het IMF nog een zorg. Volgens peilingen zijn IJslanders positiever over deze afspraken dan over het vorige akkoord.

Goedkeuring is geen uitgemaakte zaak. Een nieuw nee zal de toetreding van IJsland tot de Europese Unie vertragen. Premier Sigurdardóttir probeert het volk te overtuigen dat de kosten eigenlijk meevallen. Zij verwacht dat de bezittingen van Landsbanki zo veel waard zijn dat de belastingbetaler uiteindelijk 310 miljoen euro betaalt.

Lonely Planet in handen van BBC Worldwide

De samenwerking tussen BBC Worldwide en de uitgever van reisgidsen leidde eerder tot ophef in de Britse media.

ROTTERDAM. Lonely Planet, de uitgever van de bekendste reisgidsen ter wereld, komt volledig in handen van BBC Worldwide.

De commerciële tak van de BBC betaalt 42,1 miljoen pond (50 miljoen euro) aan oprichters Tony en Maureen Wheeler voor hun resterende belang van 25 procent in het Australische bedrijf. Dat hebben beide partijen bekendgemaakt.

BBC Worldwide had in 2007 al een belang van 75 procent genomen in de uitgeverij, een van de meest succesvolle reisgidsenuitgevers ter wereld. Het bedrijf betaalde toen 88,1 miljoen pond. De overeenkomst leidde tot ophef in de Britse media. Waarom, stelden concurrenten als *Time Out* en *The Guardian*, koopt de BBC met overheidsgeld een commerciële uitgeverij?

BBC Trust, dat toezicht houdt op de omroep, stelde destijds in 2007 dat het eens maar nooit weer was. Er

kwamen strengere regels voor commerciële investeringen. Tony en Maureen Wheeler hebben nu gebruikgemaakt van een putoptie op het resterende belang.

De Wheelers schreven hun eerste reisgids, *Across Asia on the Cheap*, in 1973 aan hun keukentafel. In bijna veertig jaar is Lonely Planet een miljoenenbedrijf geworden. In het gebroedersboekjaar tot maart 2010 haalde het bedrijf een winst van 1,9 miljoen pond op een omzet van 51,4 miljoen pond. Een jaar eerder verloor Lonely Planet nog 1,9 miljoen pond (omzet 43 miljoen pond). In januari verkocht de uitgeverij haar honderd miljoenste reisboek.

Net als andere uitgeverijen maakt Lonely Planet de omslag van papier naar digitaal. In 2007 kwam 9 procent van de omzet uit elektronische uitgaven, vorig jaar was dat 22 procent.

Lonely Planet heeft 140 verschillende apps voor mobiele telefoons. De site trekt 8,5 miljoen bezoekers per maand. Er zijn Lonely Planet-tijdschriften, die in acht edities worden verkocht. (NRC)

Advertentie

QUEST GEEFT JOU \$10.000 VOOR LAS VEGAS

WAAR ZET JIJ OP IN?

QUEST BETAALT HET TOEVAL BEPAALT

Tot 17 maart in de winkel

Kijk voor de actievoorwaarden op www.quest.nl/toeval